

חולין דף קל"ב

נתינת ממתנות כהונה לכהנת

הגמרא ממשיכה לדון בעניין מתנות כהונה.
עולא נתן 'מתנות כהונה' לכהנת – בת כהן⁸⁰⁷.

הקשה רבא לעולא ממה ששנינו, שיירי מנחת כהנת נאכלת כמנחת ישראל, מנחת כהן אינה נאכלת, שכולה כליל. ואם אמרת 'כהן ואפילו כהנת', הרי נאמר: "וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל?" אמר לו, רבי הגעתיך!, הטעם שמנחת כהנת נאכלת כיון שבפרשה הוזכר אהרן ובניו, ומשם ממעטים בפירוש כהנות. אבל מתנות לא כתוב בהם אלא "כהן", משמע אפילו כהנת.

מחלוקת לגבי מתנות כהונה לכהנות מבית מדרשו של רבי ישמעאל שנו, אין נותנים מתנות כהונה לכהנת שדורשים 'כהן' ולא כהנת, שלמדים 'סתם מן המפורש' מתנות כהונה ממנחות שבהם פירשה התורה "בני אהרן" למעט כהנות. בבית מדרשו של רבי אליעזר בן יעקב שנו, נותנים 'מתנות כהונה' לכהנת. שבכל מקום שנאמר "כהן" ממטעים כהנת, אבל במתנות כהונה נאמר "וזה יהיה משפט הכהנים", משמע כהנים ולא כהנות, ובהמשך נאמר "ונתן לכהן הזרוע וגו'" משמע למעט כהנת, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות.

ומביאה הגמרא, שהיו אמוראים שהיו נשואים לכהנות, ואכלו את מתנות כהונה שנתנו לנשותיהם שהם סברו "כהן" ואפילו כהנת. והם: רב כהנא, רב פפא, רב יימר ורב אידי בר אבין.

אמר רבינא, אמר לי מרימר: הלכה כרב שפטר לויים ממתנות כהונה מספק, והלכה כרב חסדא שהמזיק מתנות או שאכלן פטור מלשלם, והלכה כעולא שנותנים 'מתנות כהונה' לכהנת, והלכה כרב אדא בר אהבה שלויה שנשואה לישראל שילדה בכור, בנה פטור מחמש סלעים⁸⁰⁸.

מתנות כהונה בספק חיה
תנו רבנן, מצוות נתינת זרוע לחיים וקבה, נוהגת בכלאים ובכוי. רבי אליעזר אומר, כלאים הבא מן

807 אפילו אשת איש דכיון דקדושה לית להו – דאינן אסורים לזרים – הרי מותרת בהן; ולא דמי לתרומה; ואי משום 'ונתן לכהן' (ויקרא כב, יד; דברים יח, ג) – קסבר אפילו כהנת משמע. רש"י.

808 וזה שלא כרב פפא, הסובר שאם התעברה מישראל הולכים אחר האב וחייב. רש"י.

העזו ומן הרחל חייב במתנות, מן התייש ומן הצבייה פטור מן המתנות. שואלת הגמרא, לעיל למדנו שמחלוקתם של רבי אליעזר וחכמים לענין כסוי הדם ומתנות, זה בצבי הבא על התיישה. שלשתיים יש ספק אם חוששים לזרע האב או לא, ונחלקו האם אומרים 'שה ואפילו מקצת שה'. וממילא לגבי כלאיים, מובן שרבי אליעזר פוטר בהמת כלאיים ממתנות כהונה, שכן אין בזה קצת שה. אבל לחכמים קשה, אפילו שלשיטתם אומרים מקצת שה, עדיין לא היה אמור להיות חייב בכל מתנות כהונה אלא רק בחצי. והחצי השני על הכהן להביא ראייה? אמר רב הונא בר חייא, אכן כוונת חכמים במה שחייבו זה רק בחצי מתנות.

מתנות כהונה מכוי
הקשה רבי זירא ממה ששנינו במשנה
בביכורים, כוי – יש בו דרכים שוין לבהמה,
ויש בו דרכים שוין לחיה, ויש בו דרכים שוין לחיה ולבהמה. כיצד?
חלבו אסור כחלב בהמה וחייב בכיסוי דמו כדם החיה. דרכים שוין
לבהמה ולחיה: שדמו וגידו אסורין כבהמה וחיה, וחייב בזרוע ולחיים
והקבה. ורבי אליעזר פוטר. הרי שחייב בכל מתנות כהונה שאם לא כן
צריך לשנות 'חייב בחצי מתנות'? עונה הגמרא, כיון שברישא כתבה
'דמו' ו'חלבו' שאין לומר בזה חצי, כך במתנות לא שינה לשונות אפילו
שחייב רק בנתינת חצי מתנות.

כשבא רבין אמר בשם רבי יוחנן, כוי לחכמים חייב לתת את כל שיעור
המתנות לכהן. ששנינו בברייתא, נאמר בחיוב זרוע ולחיים וקבה: "אם
שור אם שה וכו'" ולא נאמר "שור ושה", לרבות את הכלאים ואת הכוי.
ורבי אליעזר לומד מהמילה "אם" לחלק שחייב גם אם שוחט רק שור או
רק שה. וחכמים למדים זאת ממה שנאמר בפסוק "מאת זובחי הזבח"
משמע אפילו זבח אחד. ורבי אליעזר לומד מזה, כפי שדרש רבא, דינו
של כהן לתבוע מן הטבח המתנות, ואפילו שהיא משל אחרים.

משנה

בכור של ישראל שנתערב במאה בהמות אחרות, בזמן שמאה בני אדם
שוחטין את הבהמות, פוטרם את כולן ממתנות כהונה. שכל אחד ואחד
יכול לדחות את עצמו, ולומר לכהן 'הבכור הוא שלי'. ואם אחד שוחט את

כולם, אין פוטרים אותם מאה בהמות מלתן מתנות לכהן אלא אחד⁸⁰⁹.

השוחט לכהן ולעובד כוכבים, פטור מן המתנות. והמשתתף עמהם, צריך שיעשה סימן שהרואים יבינו שאין כולו של ישראל. ואם הכהן אמר לישראל 'אני מוכר לך פרה זו חוץ מן המתנות', הישראל פטור מן המתנות. ישראל שאמר לחבירו טבח: 'מכור לי בני מעיה של פרה' והיו בהן מתנות, נותנן לכהן ואינו מנכה לו מן הדמים. לקחן הימנו במשקל, נותנן לכהן ומנכה לו מן הדמים.

גמרא

שואלת הגמרא, מדוע אם בכור התערב בשל מאה אנשים כולם פטורים, הרי הכהן יכול לטעון שני טענות: 'אם הוא בכור כולו שלי, ואיני בכור, תן לי מתנותי?' אמר רב אושעיא, משנתנו מדברת שאותו בכור בא לידי כהן ונפל בו מום קבוע, ומכרו לישראל במומו.

אמר רבא, ממה ששנינו במשנה השוחט לכהן וכו' ולא 'כהן ועובד כוכבים פטורין מן המתנות', למדים שהכהן מקבל את מתנותיו מן הטבח. דרש רבא, נאמר: "מאת העם" ולא מאת הכהנים. כשהוא אומר "מאת זובחי הזבח" במשמע להביא כהן שנעשה טבח למכור, אבל בבהמה שהוא שוחט לצרכו פטור.

בעל האכסניה של רבי טבלא היה כהן, והיה שותפות כהן עם טבח ישראל עני ודחוק בפרנסה. והציע לו רבי טבלא, שישתתף עם טבחי ישראל וכיון שתפטור אותם ממתנות כהונה יתנו לך בשותפות. אולם רב נחמן חייב את מי שהשתתף איתו במתנות. שאלו והרי רבי טבלא פטרו? אמר לו, הוצא אותם מתחת ידיך ותתנם לכהן, ואם לא אמחה את כל ראיותיו של רב טבלא. הלך רב טבלא לפני רב נחמן ושאלו מדוע עשה כן מר? אמר לו, שכן כשבא רבי אחא בר חנינא מדרומא, אמר רבי יהושע בן לוי, זקני דרום אמרו: כהן טבח, שתים ושלוש שבתות פטור לתת מתנות לכהן אחר, שעדיין לא קבוע. אבל מכאן ואילך, חייב במתנות הואיל וקבע. אמר לו, והרי גם לפי זה הוא

809 אבל אחד יכול לפטור מן המתנות, שאי אפשר שלא יהא הבכור אחד מהן, ויכול לומר 'זה הוא', ומן הבכור אין נותנים – שאין קדושה חלה על קדושה. רש"י.

פטור משתים ושלש שבתות? אמר לו, שם פטרו שעדיין לא פתח חנות.
אבל כאן פתח חנות ונחשב כקביעות מקום.

כהן שלא מפריש מתנות מבהמותיו אמר רב חסדא, כהן שלא מפריש מתנות
לכהן אחר, יהא בנידוי מאלקי ישראל! אמר
רבה בר רב שילא, טבחי הוצל נמצאים בנידויו של רב חסדא עשרים
ושנים שנים. ומבררת הגמרא לאיזה עניין הם נמצאים בנידוי. אם לומר
שלא משמטים אותם שוב, והרי שנינו בברייתא, במה דברים אמורים
שלא חוזרים ומשמטים? במצות לא תעשה שיש בה מיתה או כרת, שיש
בזה קים ליה בדרבה מיניה. אבל במצות עשה, כגון אומרים לו 'עשה
סוכה' ואינו עושה, 'לולב' ואינו עושה, 'עשה ציצית' ואינו עושה שאין
בהן חסרון כיס מכין אותו עד שתצא נפשו? אלא רבה השמיענו שמאחר
ועמדו בנידוי כ"ב שנה, קונסים אותם בלא התראה. ומביאה הגמרא שכן
רבא היה קונם כל מי שלא היה רוצה לתת המתנות לכהן, והיה נותן את
כל הירך לכהן. רב נחמן בר יצחק קנס את הגלימא.

ואמר רב חסדא, כך ישראל היה מחלק מתנות כהונה: זרוע לכהן אחד,
וקבה לכהן אחד, לחיים לשני כהנים. שואלת הגמרא, והרי כשבא רב
יצחק בר יוסף אמר, בארץ ישראל מחלקים כל עצם ועצם היה מחלק
לשנים? עונה הגמרא, שם מדובר בשור הגדול שאבריו גדולים ביותר,
שאפילו היה מחלק האבר לשנים, עדיין יש בכל חלק וחלק שיעור נתינה
מעולה⁸¹⁰.

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, אסור לאכול מבהמה שלא הורמה
מתנותיה.

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, כל האוכל מבהמה שלא הורמה
מתנותיה, כאילו אוכל טבלים. ואין הלכה כמותו.

אמר רב חסדא, מתנות כהונה אין נאכלות אלא צלי, ואין נאכלות אלא
בחרדל. שנאמר "למשחה" לגדולה. כל מתנות שנתתי לך בכהונתך
נתתי לך לגדולה, כדרך שהמלכים אוכלים.

⁸¹⁰ אבל בבהמה דקה, אם היה מחלק האבר לשנים – לא היה בכל חלק נתינה מעלייתא, ורחמנא אמר 'ונתן לכהן' (דברים יח, ג) – נתינה יפה. רש"י.

